

Maté Everaers

Les 2:
Leven van Maté

Les 2: Leven van Maté

Maté als kind

Maté werd in 1851 te Maastricht geboren, en groeide op in een groot gezin van 9 kinderen. Zijn ouders waren arm en verdienden ondanks de steun van het Burgerlijk Armbestuur, niet genoeg om het gezin te kunnen onderhouden. Ze woonden in een armenhuisje gelegen op het Lang Grachtje nr. 9. Armenhuisjes waren eigendom van het Burgerlijk Armbestuur. Hier waren bijna alleen armen bij ingeschreven. Doordat de ouders van Maté niet genoeg geld verdienden om hem en zijn broertjes en zusjes te kunnen onderhouden, zat er maar een oplossing op. Maté ging op zijn 10e in de glasblazerij van Regout werken. Hijzelf noemde dit 'martelwerk'.

De omstandigheden in de fabriek waren slecht, het werk was zwaar en hij verdiende weinig. Veel van zijn vriendjes moesten ook in de fabrieken werken omdat hun ouders hun grote gezinnen niet konden onderhouden. Rond zijn twaalfde ging hij naar de aardewerkfabriek, die net zoals de glasblazerij in het bezit van Petrus Regout was. Op zijn 17e verliet hij de fabriek en ging naar de weverij Posthumus. Vervolgens vertrok hij naar Luik. Weer terug gekomen in Maastricht was er een plekje vrij bij Meneer Stassen in de Havenstraat als voerman (vrachtwagen chauffeur maar dan met paard en wagen).

Lang Grachtje in de tijd van Maté

De dienstplicht

Bijna elke jongen moest vanaf 1798 tot midden 1996 de militaire dienstplicht bij de Nationale Militie vervullen. Door middel van loting werd bepaald wie dienst moest nemen en bepaalde werkzaamheden binnen de krijgsmacht moest vervullen. Registratie van dienstplichtigen vond plaats op hun 18e levensjaar in de gemeente waarin ze woonden. De militieregisters waarin de dienstplichtigen werden ingeschreven waren meestal registers van een bepaalde lichter (jaar).

Arnould, Maasticht 25		Brussel	Leonardus	1 meter 75 millimeters.
78 Carolus		1/Belgie	Hubertus	Aangezicht lang
Leonardus			Perpect	Voorhoofd hoog
P. Acumb			Maria	Oogen grijs
P. 1851			Sophia	Neus groot
			Carolina	Mond klein
			Hantoor bediende	Kin spits
				Haar bruin
				Wenkbrauwen as
				Merkbare teekenen

Carolus, de jongen met wie Maté van nummer wisselde, woonde in Brussel en werkte op dat moment als kantoorbiedende

Maté hoefde eigenlijk niet in dienst, omdat twee van zijn broers al in dienst hadden gezeten. Toch is hij in dienst gegaan omdat hij zijn lotnummer met dat van een dienstplichtige had omgewisseld. Hij had zijn nummer met dat van Carolus (Sjarel) Leonardus Arnould gewisseld. Ze moeten elkaar gekend hebben want Carolus was opgegroeid in de Kapoenstraat, niet ver van Maté. Jongens zoals Maté werden vroeger nummerverwisselaars genoemd. Nummerverwisselaars waren jongens die voor een andere loteling opkwamen, mits deze uit hetzelfde kanton (gemeente) en lichting (jaar van keuring) kwam. Vooral armere jongens wisselden met rijkere jongens omwille van een geldelijke beloning. Nadat Maté uit dienst kwam is hij terug gegaan naar meneer Stassen. Hij hielp Maté met het opzetten van zijn eigen café en kolenhandel op de Oeverwal te Maastricht, door hem geld te lenen.

Oeverwal Maastricht in de tijd van Maté

Onderzoek naar de omstandigheden in de fabrieken

Na jaren in de fabriek gewerkt te hebben, nam Maté ontslag. Hij was inmiddels getrouwd en had kinderen. Toen bekend werd dat de Nederlandse regering een onderzoek ging uitvoeren naar de werkomstandigheden van fabrieksarbeiders, schreef Maté een brief naar de onderzoekscommissie. Hij schreef dat hij graag zijn verhaal wilde vertellen. Hij werd uitgenodigd en men noteerde zijn verhaal naast de verhalen van de andere arbeiders. Maté was een van de weinigen die over de omstandigheden in de fabriek durfde te vertellen, omdat hij niet meer in de fabriek werkte en dus niets te vrezen had. Arbeiders die in de fabrieken werkten durfden niets over de zware omstandigheden te vertellen, omdat ze bang waren dat ze dan hun baan zouden verliezen. Dankzij het onderzoek en de resultaten, werden na een tijdje de omstandigheden in de fabriek beter. Maté heeft daar een klein deel aan bijgedragen.

Sphinx fabriek

Door deze poort ging Maté dagelijks naar zijn 'martelwerk'

Hubertus, zoon van Maté

6747. V. Zijt gij getrouwd?

A. Om u te dienen, met 6 kinderen. En ik mag er nog twaalf krijgen, als het zoons zijn, zijn ze allen voor den Koning; ze worden allen dragonder of huzaar. Liever dan op de fabriek. Als zij teekenen willen, mogen zij het doen voor hun geheele leven. Ik ben zelf soldaat geweest, en als ik een soldaat zie groeit mij het hart in het lijf, als hij maar proper is.

Maté wilde nog liever dat zijn zonen beroepssoldaten werden dan dat ze in de fabriek werkten

Calvariënberg en dokter van Kleef

Tot 1891 was het ziekenhuis alleen voor de armen. Rijke mensen lieten zich thuis behandelen, maar langzamerhand veranderde dat. Omdat de behandelingen steeds ingewikkelder werden, bijvoorbeeld operaties, moesten ook rijke mensen wel eens naar het ziekenhuis. In 1891 werd in Maastricht het nieuwe ziekenhuis Calvariënberg gebouwd met een aparte afdeling voor rijke mensen. Dokter van Kleef was een van de dokters die in dit ziekenhuis werkzaam was. Ook was hij de eerste die in Nederland maagoperaties uitvoerde en de eerste röntgenfoto maakte.

Maté werd in 1891 ernstig ziek. Hij had maagklachten en werd meteen opgenomen in het ziekenhuis Calvariënberg. Hij had het geluk dat hij als een van de eersten een maagoperatie door dokter van Kleef mocht ondergaan, maar helaas mocht dit niet baten. Maté stierf één dag na zijn operatie.

*Dokter van Kleef was de eerste arts in Nederland die maagoperaties uitvoerde.
Maté was zijn tiende patiënt!*

Begrijpend lezen opdrachten

Opdrachten

Opdracht begrijpend lezen

- A. Van wie kregen de ouders van Maté extra geld om het gezin te onderhouden en hoeveel kregen ze?

- B. Hoe oud was Maté toen hij in de glasfabriek ging werken?

- C. Was Maté alvorens het verwisselen van zijn nummer dienstplichtig, en waarom wel/niet?

- D. Wat is een nummerverwisselaar?

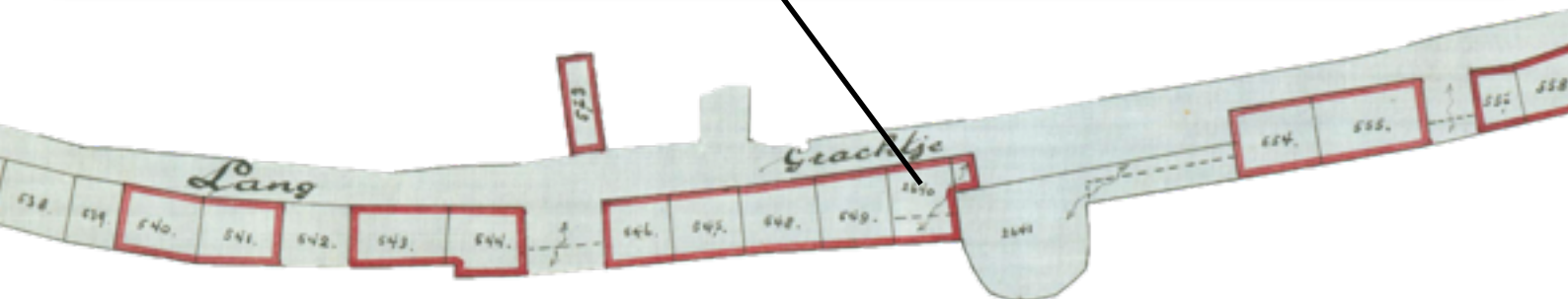
- E. Om welke redenen wisselden de jongens hun nummers uit denk je?

- F. Waarom schreef Maté een brief naar de onderzoekscommissie?

- G. Waarom durfden de meeste arbeiders niet over de zware omstandigheden in de fabrieken te vertellen?

- H. We gaan even terug naar de tijd voordat Maté geboren was. Was een bezoek aan het ziekenhuis toen juist voor de rijken? Waarom?

- I. Wie was dokter van Kleef en waar opereerde hij?

Aan deze boog stond het armenhuisje
waarin Maté in 1851 geboren werd.

Voor de afbeeldingen bij de opdrachten: open de fotogalerij bij les 2 op <http://www.rhcl.nl/page.asp?id=1588>

Opdracht 1

De gemeente noteert geboorte, huwelijk en overlijden van de inwoners in de 'registers van de Burgerlijke Stand'. Een deftig woord voor uittreksel van de Burgerlijke Stand is 'extract'.

A. Op blad **A** is de geboorte van Maté genoteerd.

- Hoe heette zijn moeder met haar voor en achternaam?

- Wat was de naam van de vader van Maté?

- Hoe laat was Maté geboren?

B. Kijk naar blad **B**.

- Over wiens geboorte gaat de akte?

- Op welke datum is zij geboren?

Opdracht 2

A. Bekijk blad **C**. Dit is een attest van onvermogen.

- Wat is onvermogen?

- Wat hoefden Maté en zijn vrouw niet meer te betalen?

B. Bekijk blad **D**. In deze staat van bedeeden noteerde men wat arme mensen aan steun van de gemeente kregen.

- Wat kreeg de familie Everaers van de gemeente?

- Hoeveel huur moesten zij voor hun woning betalen?

C. Bekijk blad E.

Dit is een brief aan het armenbestuur.

- Wie schreef die brief?
-

- Wat vraagt hij aan het armenbestuur?
-

Opdracht 3

Bekijk blad F. Het is het gemeenteverslag van 1857 met gegevens van de school van Maté. De school was de 'Armenschool der Broeders van liefde'.

- A.** Hoe heet de hoofdonderwijzer van de school?
-

- B.** Hoeveel jongens en hoeveel meisjes zaten op deze school?
-

- C.** In welke groep zou Maté in dat jaar gezeten hebben?
-

Opdracht 4

Bekijk blad G. In dit militieregister werden jongens ingeschreven die in de militaire dienst moesten.

- A.** Ook werd een signalement opgenomen. Kun je een verschil ontdekken in zijn beschrijving op achttienjarige leeftijd en zijn portret op latere leeftijd?
-

Opdracht 5

Maté trouwde met Anna Maria Speelmans en kreeg kinderen. De gegevens over zijn gezin zijn te vinden in het Bevolkingsregister van 1890-1920 op blad H.

- A.** Wat was Maté van beroep?
-

- B.** In welke straat woonde Maté?
-

Opdracht 6

Maté werd in 1891 ernstig ziek. Hij had maagklachten en werd opgenomen in het ziekenhuis Calvariënberg. Hij werd behandeld door dokter van Kleef. Blad I is een fragment uit het huldeboek van de dokter van Kleef. Dit huldeboek ontving hij nadat hij zijn honderdste maagoperatie had uitgevoerd. In het huldeboek staat het verloop van alle honderd operaties en de bedankbriefjes van de patiënten.

A. Wanneer werd Maté geopereerd?

B. Hoeveel uren na de operatie is Maté overleden?

Afbraak van de armenhuisjes aan het Lang Grachtje in 1901